

UDK: 286.3: 236.93
Pregledni rad
Pripremljeno: Rujan 1999.

DRUGI KRISTOV DOLAZAK U ADVENTISTIČKOJ POVIJESTI I TEOLOGIJI

Norval F. Pease

Norval F. Pease je umirovljeni profesor primijenjene teologije na sveučilištu Loma Linda. Magistrirao je religiju i diplomirao teologiju na Teološkom seminaru, a diplomu doktora filozofije dobio je na državnom sveučilištu Michigan u East Lansingu. U njegove spise ubrajamo *By Faith Alone* (1962), *“And Worship Him”* (1967), *The Faith That Saves* (1969), *Think on These Things* (1969), *Heal the Sick* (1972), *Saint Under Stress* (1980) i *The Good News* (1982).

SAŽETAK

Drugi Kristov dolazak u adventističkoj povijesti i teologiji

Cilj ovoga članka je ponuditi samo pregled povijesnih učenja Adventista sedmog dana o drugom Kristovom dolasku. Ovo razumijevanje je izraslo iz gorkog mileritskog iskustva kada Gospodin nije došao u naznačeno vrijeme. Drugi je dolazak integralni dio evanđelja jer spasenje je više od praštanja, opravdanja i posvećenja u ovom životu. Potpuno spasenje uključuje Kristov drugi dolazak. Plan otkupljenja ne može se u cijelosti ostvariti bez toga. Vjerujem da će ovaj pristup potaknuti na daljnje proučavanje i osvrte.

Ključne riječi: *Adventna-nada; Drugi-dolazak; adventistička-teologija; adventistička-povijest; eshatologija*

Najodređenije izjave o doktrini adventista sedmog dana nalazimo u *Crkvenom priručniku*. U sažetku temeljnih vjerovanja nalazimo ove izjave koje se izravno ili neizravno odnose na drugi advent:

Narav adventa: “Drugi Kristov dolazak je nada Crkve, vrhunac Evanđelja, cilj plana spasenja, kada će Krist doći doslovno, osobno, vidljivo, sa svim svojim svetim anđelima. Mnogi znaci vremena svjedoče da je Njegov dolazak blizu.”¹

Vrijeme adventa: “Skoro potpuno ispunjenje svih proročkih lanaca ukazuje ‘da je blizu – na vratima.’”²

Djelovanje adventa na narod: “Mrtvi pravednici će ustati na život prilikom Kristovog drugog dolaska. Zajedno sa živim pravednicima bit će uzeti u susret Gospodinu u zrak i poći s Njim na nebo, gdje će provesti tisuću godina, poznatih pod nazivom milenij... Zli koji budu živi u vrijeme Kristovog drugog dolaska bit će pobijeni svjetlošću Njegovog dolaska. Oni će, zajedno s pomrlim nepravednicima svih vjekova, očekivati drugo uskrsnuće, na kraju tisuću godina.”³

Kraj sukoba između dobra i zla: “Na kraju tisuću godina zbit će se sljedeći događaji: (a) Krist i pravednici sići će s neba sa svetim gradom Novim Jeruzalemom; (b) mrtvi nepravednici uskrsnut će za posljednji sud; (c) nepravednici će primiti plaću grijeha kad oganj side od Boga s neba da ih uništi; (d) ovaj oganj koji uništava djela grijeha, očistit će zemlju... Zemlja, očišćena ognjem i obnovljena Božjom silom, postat će vječni dom spašenih.”⁴

Ovo je u skraćenom obliku adventističko tumačenje biblijske doktrine o drugom adventu.

Proučavanje adventističke literature pokazuje da nije bilo temeljne promjene koncepta o drugom adventu. Na primjer, urednik časopisa *Review and Herald* objavio je sažetak ove doktrine kako su je razumjeli 1925. godine:⁵

Prorečeni znaci Gospodnjeg povratka

1. Na nebu, Matej 24,29.30.
2. U fizičkom svijetu, Hebrejima 1,10-12; Luka 21,25-27.
3. U društvu, Luka 17,26-30.
4. U industrijskom svijetu, Jakov 5,1-8.
5. Na području religije, 2. Timoteju 3,1-5; Otkrivenje 17.
6. Na političkom području, Joel 4,9-16.
7. Uzvik: Mir i sigurnost, Izaija 2; 1. Solunjanima 5,1-4.
8. Spiritizam, 1. Timoteju 4,1-3.
9. Rugači, Petrova 3,3.4.
10. Evanđelje svijetu, Matej 24,14; Otkrivenje 7; 14,6.7.

Gospodnji povratak

Proročanstva o vremenu Gospodnjeg povratka

1. Četiri svjetska kraljevstva, Daniel 2.
2. Antikristovo djelo, Daniel 7.
3. Svetište i 2300 dana i noći, Daniel 8 i 9.
4. Veliko proročanstvo, Daniel 11 i 12.
5. Sedam crkava, Otkrivenje 1-3.

6. Sedam pečata, Otkrivenje 5 i 6.
7. Sedam truba, Otkrivenje 8 i 9.
8. Dva svjedoka, Otkrivenje 11.
9. Djelo Zmaja i 1260 dana, Otkrivenje 12.
10. Dvoroga Zvijer, Otkrivenje 13 i 14.

Gospodnji povratak

Vratimo li se još trideset i šest godina unatrag, u *Seventh-day Adventist Yearbook* iz 1889. nalazimo ove riječi o drugom dolasku: "Adventisti sedmog dana vjeruju:..."

Da je učenje o obraćenju svijeta i zemaljskom mileniju bajka u ove posljednje dane, smišljena da ljude uljulja u stanje tjelesne sigurnosti, da im tako veliki dan Gospodnji dođe kao lopov po noći (1 Sol 5,3); Kristov drugi dolazak će prethoditi, a ne slijediti mileniju, jer dok se Gospodin ne pojavi, papinska vlast, zajedno sa svim odurnostima, nastavit će djelovati (2 Sol 2,8), pšenica i ljulj će rasti zajedno (Mt 13,29.30.39), a zli će ljudi i zavodnici napredovati iz zla u gore, kako to objavljuje Božja Riječ (2 Tim 3,1-13)."⁶

"Da se greška adventista 1844. nije odnosila na narav događaja koji se trebao odigrati, niti na vrijeme; da nema proročkog razdoblja koje bi dosegalo do drugog adventa, jer je najduže od njih, dvije tisuće i tristo dana iz Daniela 8,14 završilo 1844. i dovelo nas do događaja koji nazivamo čišćenje Svetišta."⁷

"Da Bog, sukladno općenitom postupanju s ljudskim rodом šalje proglas o približavanju drugog Kristovog adventa i da je to djelo simbolički prikazano u trima vijestima iz Otkrivenja 14."⁸

"Čovječanstvo će tjelesnim uskrsnućem izići iz tamnice groba; pravedni će sudjelovati u prvom uskrsnuću do kojeg će doći pri drugom Kristovom dolasku."⁹

"Da će se na znak posljednje trube živi pravednici preobraziti u tren oka i zajedno s uskrsnulim pravednicima uzići u zrak u susret Gospodinu, da zauvijek vladaju s Gospodinom (1 Sol 4,16.17; 1 Kor 15,51.52)."¹⁰

Vratimo li se natrag na početak povijesti adventista sedmog dana, naći ćemo Jamesa Whitea kako ističe učenje o drugom dolasku izrazima koji su i danas jako poznati adventistima. "On će se *pojavit* po drugi put..."

"Drugi Kristov advent bit će osoban i vidljiv... Kad se svojim učenicima obratio po predmetu svog drugog dolaska, Isus je ukazao na naraštaj koji će biti svjedok znacima o tom događaju na Suncu, Mjesecu i zvijezdama; rekao je: 'I vidjet će Sina Čovječjega gdje dolazi na oblacima nebeskim s velikom moći i slavom'" (Mt 24,30)...

Kada se Gospodin bude s neba otkrio u plamenom ognju, živi će grešnici biti uništeni, a zemlja opustošena...

Kad se Krist bude po drugi put pojavio, ustat će umrli pravednici, a živi će se pravednici preobraziti u besmrtnost...

Crkva više neće biti odvojena od svog obožavanog Otkupitelja, već će sa svim darovima vječnosti 'zauvijek biti s Gospodinom.'¹¹

Navedeni primjeri vjerovanja adventista sedmog dana o drugom adventu protežu se u razdoblju od stoljeća i četvrt. Kad bi se analiziralo i organiziralo sve što su adventisti napisali i propovijedali o drugom adventu, srž doktrinarnih postavki bila bi izrečena nekako ovako:

1. Drugi advent će biti vrhunac plana otkupljenja.
 2. Drugi advent je važna biblijska doktrina.
 3. Biblijska proročanstva ukazuju na "vrijeme kraja", ali ne otkrivaju ni "dana ni časa" drugog adventa.
 4. Biblija proriče niz znakova u fizičkom, društvenom, industrijskom i religioznom svijetu koji ukazuju na izravnost drugog adventa.
 5. Drugi advent uključit će uskrsnuće mrtvih koji su na pred-adventnom sudu određeni za vječni život.
 6. Drugi advent će obuhvatiti i uništenje onih koji su odbili ponudu spasenja.
 7. Drugi advent će biti doslovan i vidljiv.
 8. Drugi advent će prethoditi mileniju.
 9. Priprema za drugi advent uključuje potpuno prihvaćanje Krista za Spasitelja i Gospodina.
 10. Crkvi je naloženo da svijetu naviješta vijest o drugom adventu.
- Ovaj popis ne mora biti potpun. Redosljed ne mora biti značajan, a rječnik je podložan reviziji. Međutim, osnovne misli su bitne za adventističku teologiju.

Različitost u tumačenju

Postojanje relativno stalnog teološkog stajališta s obzirom na drugi advent ne znači da ova tema nije imala i varijacija. One su potekle iz temeljne činjenice protjecanja vremena, promjene prilika u svijetu i Crkvi te stalnog razmatranja i procjenjivanja od strane propovjednika, nastavnika, pisaca i vjernika Crkve. Izbor iz crkvene literature, poredan kronološkim redom, ilustrirat će postojanje i narav različitosti u tumačenju.

Jedan je pisac u *Review and Heraldu* od 9. prosinca 1852. rekao o početku datuma "naraštaja" iz Matej 24,34: "Naš je Gospodin jasno definirao 'ovaj naraštaj'. Nitko drugi ne može razumno primijeniti znakove kraja svijeta i drugog Kristovog dolaska, počevši od pomračenja Sunca i Mjeseca 1780., osim 'upravo ovog naraštaja' koji je *očevidac* ispunjenja svega ovoga."¹²

Šest godina kasnije isti je pisac ponovio svoje stajalište o tom predmetu u pismu upućenom *Reviewu*. Urednik Uriah Smith se s njim nije složio: "Mi smo... skloni mišljenju da naraštaj, za koji je Spasitelj rekao da neće proći, obuhvaća sve koji su u prilici da razumiju vijest Prvog anđela, a koji su bili poučeni da paze na znakove na Suncu, Mjesecu i zvijezdama kao preteče velikog i slavnog dana Gospodnjeg."¹³

James White je kao urednik *Reviewa* 1871. pisao još izravnije: "Naše je mišljenje da je Gospodin namjeravao poučiti kako oni, koji će živjeti u vrijeme ispunjenja posljednjih znakova (padanje zvijezda 1833.) i čuti objavu o Kristovom dolasku, utemeljenu djelomice na ispunjenim znacima, trebaju biti svjedoci prizora povezanih s Njegovim dolaskom."¹⁴

Godine 1891. Uriah Smith je ponovo bio urednik *Reviewa* i njegov je komentar odraz protjecanja vremena: "Naraštaj koji je živio 1844. kad je svijetu takvom snagom objavljen advent, bio je prvi naraštaj kojemu je to bilo izneseno na takav način. Mnogi od njih su i danas živi i neće sići s pozornice djelovanja prije no što anđeli ne budu poslani da skupe izabrane u vječno kraljevstvo."¹⁵

No protjecanje vremena potaklo je jednog suradnika *Reviewa* da 1905. objavi ovaj komentar: "Nepotrebno je raspravljati da je gotovo stigao kraj ovom naraštaju. 'Ovaj naraštaj' o kome Krist govori sada zastupaju samo sijede glave i slabašna tijela. Na svom putu stigli su do mjesta gdje

smrt brzo žanje svoju žetvu. Još najviše nekoliko godina i završit će prirodno razdoblje života za nekolicinu koji su još ostali. Ostaje samo mali dio kratkog razdoblja koji predstavlja 'ovaj naraštaj.'¹⁶

Zanimljivo je usput zapaziti da je 1901. biblijska izjava "Više neće biti odgađanja" prihvaćena je kao slogan Crkve. Činjenica da je ozbiljno uzeta potvrđena je njenim spominjanjem 1905. u jednom uredničkom članku *Reviewa*.¹⁷

U jednom članku *Review* je 1925. upotrijebio frazeologiju koja je postala popularna u sljedećih sedamdeset i pet godina: "Povijest u pojedinostima bilježi ispunjenje velikog Gospodnjeg proročanstva o ovim znacima i stanju u svijetu, i mi sada nedvojbeno stojimo na granici vječnog svijeta, u završnim danima posljednjeg naraštaja."¹⁸

Prošlo je više od pola stoljeća od objave ove tvrdnje. Sadašnji naraštaj se suočio s apsolutnom potrebom nalaženja uvjerljivog tumačenja odgađanja. Ono je moglo biti spiritualiziranje drugog dolaska u neku vrst "ostvarene eshatologije". Moglo se pretvoriti u potpuno odbacivanje ideje neposrednosti. Ali adventističkom srcu je vjerovanje u drugi advent bilo suviše drago da bi se krenulo u tom smjeru. Dirljivi izraz adventističke budućnosti i adventističke vjere nalazimo u izjavi Williama A. Fagala koji je 1968. bio direktor televizijskog programa Faith for Today. Njegovu izjavu uključujemo u ovo poglavlje jer prikazuje snagu adventne nade čak i u današnjem naraštaju:

"Gotovo pola stoljeća odlazio sam u adventističku crkvu i bio izložen njezinom učenju. No koliko god to bilo važno, glavni vjerski utjecaj u mom životu nisu bila crkvena bogoslužja već dosljedan, posvećen život mojih roditelja..."

Svim svojim srcem vjerovali su jedno: Uskoro će se Isus, ostvarujući stoljećima staro božansko obećanje, vratiti na zemlju. Učili su me da i ja to vjerujem. Kako sam odrastao i slušao propovijedi u crkvi, na sastancima pod šatorima i povremenim evangelizacijama, u sebi sam razvio čvrsto uvjerenje da će se naš Gospodin jednog skorog dana vratiti. Čak sam bio zabrinut da bi mogao doći prije nego što ću dovršiti školovanje i ući u Njegovu službu kao propovjednik.

Ali vidite, još onda je bilo jasno – prije četrdeset godina – da se ostvaruju znaci koje je Isus dao u svojoj Riječi da upozori na približavanje Njegovog adventa. Nema sumnje, On mora *skoro* doći.

U propovjedničkoj službi sam više od dvadeset i pet godina i moj sin danas očekuje mjesto na kojem će služiti u Božjem djelu. Kako se sada osjećam? Jesam li protjecanjem vremena zaključio da 'moj Gospodar neće doći zadugo' (Mt 24,48)? Jesam li se odrekao svoje vjere i odlučio živjeti životom punim svjetovnih zadovoljstava, ali praznim od svega što stvarno vrijedi? Ne, nisam to mogao učiniti jer vjerujem više no ikada da će se vratiti na zemlju, i to *skoro*.¹⁹

Neki mogu pitati: Kako je moguće održati takvu vjeru može s obzirom na proticanje tolikih godina? Koje teološko opravdanje može učiniti da adventist unatoč odgađanju nastavi vjerovati u neposredni Gospodnji povratak?

Jedan od odgovora na ovo pitanje je rastuće naglašavanje hermeneutskog načela uvjetnog proročanstva u adventističkim redovima. Možda najpotpunije razmatranje ovog predmeta nalazimo u djelu L. E. Frooma, *Movement of Destiny*, objavljenom 1971. Froom ovaj predmet opisuje riječima: "Što to odgađa obećani povratak našega Gospodina? Možemo li točno znati zašto i zbog čega? I tko je i što odgovorno? Je li to otkriveno da ne bismo bili prepušteni nagađanju? Ili – jesmo li pogriješili i bili zavedeni u svom temeljnom iščekivanju neposrednog adventa?"²⁰

Odgovore na ova pitanja Froom nalazi u spisima E. G. White. On podsjeća kako je Ellen White 1883. bila pozvana da brani svoju izjavu iz 1851. da "vrijeme može trajati još samo kratko".²¹ Njezin je odgovor, kako to Froom ističe, glasio: "Božji anđeli u svojim porukama ljudima prikazuju vrijeme vrlo kratkim. Tako mi je uvijek bilo prikazano. Istina je da je vrijeme trajalo duže nego što smo očekivali u ranim danima ove vijesti. Naš Spasitelj se nije pojavio tako skoro kako smo se nadali. No je li Gospodnja riječ iznevjerila? Nikada! Treba držati na umu da su Božja obećanja i prijetnje uvjetne."²²

"Upravo su nas nevjerstvo, svjetovnost, neposvećenost i sukobi među onima koji se nazivaju Gospodnjim narodom tolike godine zadržali u ovom svijetu grijeha i jada."²³

Ovaj odgovor na pitanje odgađanja adventa otvara nova pitanja: Gdje je Božja suverenost koja ne poznaje "žurbu ni zakašnjenje"?²⁴ Može li čovjekova nevjernost beskonačno odgađati advent? Froom odgovara: "Postoje dvije strane ovog sudbonosnog problema – Božja i naša. Vrijeme i kontrola su u Njegovim rukama. No usporavanje ili ubrzavanje uglavnom ovisi o nama – do jedne točke. Za njih smo mi odgovorni. Uglavnom se radi o našem odgovoru i Njegovom djelovanju. Samo Bog može učiniti kraj. On je vladar. No važno je da razumijemo obje strane i prema njima se odredimo kako treba."²⁵

"U Božjoj nakani i određenju postoji trenutak, vrijeme, točka, vrhunac – poznat samo Njemu – kad Gospodin više neće odgađati. Njegova nakane i planovi će se definitivno i pozitivno ostvariti. Potreban dio Njegovog naroda će na kraju odgovoriti."²⁶

Froom citira još jednu značajnu tvrdnju Ellen G. White iz 1868: "Božja nespremnost da dopusti propast svog naroda bila je razlogom za tako dugo odgađanje."²⁷ On komentira: "Bog je očito više zainteresiran za spasenje dragocjenih duša i za njihovu pripremu za susret s Gospodinom, nego za požurivanjem ispunjenja svojih upozorenja."²⁸

Froom je potražio izjave Ellen White o odgađanju adventa tijekom cijele njezine službe. Ona je uvijek vjerovala da je advent neposredan, premda je 1901. rekla: "Možda zbog nepokornosti moramo još mnogo godina ostati u ovom svijetu."²⁹ Činjenice na koje je ukazala kao razloge odgađanja bile su nespremnost crkve i nedovršeno djelo evanđelja. No Ellen White je jasno rekla da "postoji točka iza koje se Jahvini sudovi više ne mogu odgađati."³⁰

Froomova teologija odgođenog adventa sažeta je u sljedećem ulomku: "Bog se neopozivo obvezao da grijeh i neposluš neće prijeći crtu koju je povukao, točku koju je postavio, vrijeme koje je odredio. Njegov unaprijed određen *definitivni nacrt spasiteljskih uvjeta* bit će ostvaren u skladu s obvezom koju je preuzeo Savezom. U tome neće i ne može biti propusta. Na kocki su čast i moralnost Boga i Njegove vladavine – i Njegove objavljene Riječi. Kad odgađanju bude kraj i oduljenje završi, onda dolazi određeni kraj, zajamčen završetak – siguran kao što je sigurno da je Bog na nebu.

S Božje strane nema nevjerstva, nema nedosljednosti ili nezapažanja, nema oklijevanja niti nesigurnosti, nema slabosti ni promašaja. Umjesto toga postoji beskonačna mudrost i razumijevanje, milosrđe i pravda, neiskazana ljubav i nepopustljiva pravednost. On nije napustio svoje prijestolje niti se odrekao svoje suverenosti.

Bog još uvijek upravlja svemirom. On će svoje izabrani brod Sion uskoro dovesti u vječnu luku. Unatoč prividnim pojavama koje govore suprotno, Njegova je pravovremenost beskonačna, neopporiva i svemudra, kako će to čovječanstvo iskusiti. Kad je gledamo u svjetlosti svih okolnosti

i prilika, ne bismo željeli da je ova odgoda bila drukčija – promatranu u retrospektivnom svjetlu vječnosti. Bog zna najbolje i čini što je najbolje. On nikad ne griješi. Možemo se pouzdati u Njegovu mudrost i svemoć.”³¹

Herbert E. Douglas je jedan od najnovijih zagovornika teme “uvjetnog proroštva”. U govoru održanom na nizu biblijskih konferencija 1974. Douglas je razvio svoj razlog za odgađanje adventa. Svoj je cilj objasnio ovim riječima: “Trebamo obnoviti osjećaj hitnosti izlaganjem odgovarajuće teologije za odgađanje ostvarenja drugog dolaska i tako potaknuti na ubrzano dovršenje naše zadaće.”³²

Pozadinu adventističke eshatologije sažima ovim riječima: “Više od jednog stoljeća su /adventisti sedmog dana/ propovijedali da je Isus mogao doći unutar jednog naraštaja koji je živio od 1844. – davno prije no je došlo do eksplozije stanovništva, ekološke neravnoteže, nuklearnog oružja, krize energije, Adolfa Hitlera, Drugog svjetskog rata ili suvremene države Izrael. Adventistički razlozi za očekivanje Isusova povratka u bilo koje vrijeme tijekom proteklog stoljeća počivali su na zdravim načelima tumačenja Biblije a ne na senzacionalnim naslovima u jutarnjim novinama.”³³

Načelo uvjetnog proročanstva Douglas je prikazao u sljedećoj izjavi koju je podvukao u svom izlaganju: “*Samo zahvaljujući primjeni dosljedne hermeneutike... koja uključuje biblijsko načelo uvjetnog proročanstva, adventisti su bili u stanju protumačiti biblijska obećanja, a ipak izbjeći pogreške i 'non sequiturs' drugih iskrenih biblijskih istraživača.*”³⁴

Zatim nastavlja braniti uvjetno načelo i postavljati granice njegovoj primjeni: “Načelo uvjetovanosti nije hermeneutički trik koje su smislili adventisti sedmog dana da objasne odgađanje adventa. Osim što je ono biblijski koncept, ovo načelo prekrasno odražava Božji karakter. Ono nam mnogo govori o Njegovom načinu postupanja s ljudima. On nikoga ne sili da radi po Njegovoj želji; On čeka da Njegov narod ‘dođe na to’. On je vrlo strpljiv i dugo trpi, ali se na kraju *ono što obećava ipak ostvaruje*. Ono što kaže da *će biti* učinjeno i *bude* učinjeno. Međutim, On često mora čekati da ono što je naumio ostvare ljudi i žene koji imaju slobodu izbora – jer u kozmičkom sukobu se upravo radi o tome.”³⁵ Neki možda smatraju da Douglas previše naglašava ponašanje crkve kao čimbenika koji određuje vrijeme adventa, a nedovoljno ističe Božju vrhunsku suverenost. Istina Douglas ne ističe toliko Božji autoritet koliko to čini Froom, ali gornji navod pokazuje da ga ne niječe potpuno.

Douglas naglašava ono što naziva “načelom žetve” – naime, da će se “Isus vratiti samo kad žetva sazrije.”³⁶ On tvrdi da “načelo žetve ni na koji način ne ograničava Božju suverenost.”³⁷ Njemu je stalo do razvitka Crkve koja će biti spremna susresti svog Gospodina. Njegovo stajalište postavlja pitanja o značenju kršćanske savršenosti koja nadilaze ovu studiju (Douglassov doprinos objavljen je 1979. pod naslovom *The End* /Pacific Press/).

Jack W. Provonsha, profesor religije i kršćanske etike na sveučilištu Loma Linda, također je doprinio suvremenoj teologiji drugog adventa. Možda ključna izjava u njegovom poglavlju “The God Who Comes to Man” glasi: “Dokle god kršćani ne shvate što *znači* Kristov drugi dolazak, ovaj događaj, kao nešto *što se zbiva*, može i dalje biti odgađan.”³⁸ Provonshino tražanje za “značenjem” navodi ga da ustvrdi: “Drugi dolazak povezan je s Onim koji *dolazi* u povijesti u vremenskom trenutku kako je to Isus obećao, ali i Onoga koji stalno dolazi. I nemojte u tome pogriješiti. Taj događaj u povijesti je isto tako siguran kao i pouzdan. Taj

veliki događaj u budućnosti ukazuje na vječnu istinu o Božjoj naravi. A u Božjoj je naravi da dođe čovjeku.”³⁹

Nakon daljnjeg razvijanja nekih “značenja” koje vidi u doktrini o drugom dolasku, Provonsha zamjećuje: “Na nesreću, zaokupljeni vremenom adventa, adventisti su često potpuno zanemarili ova i druga značenja koja imaju tako malo veze s vremenom. Ono što su željeli znati nije: Što znači? već Kako? i Kada će se to dogoditi? Ono prvo vjerojatno neće ni razumjeti, a ostalo nije za njih da znaju, osim relativno.”⁴⁰

Provonsha ne zanemaruje važnost znakova. On kaže: “Znaci vremena su, naravno, korisni izražaji i jačanje bitnog stava iščekivanja. Kad govorimo o znacima dobro bi bilo da zamijetimo kako danas po prvi put u povijesti postoji jedan od glavnih preduvjeta koji Biblija navodi za drugi dolazak – *cijeli svijet*. Nikad ranije nije bilo moguće da stvari po svom obimu doista budu univerzalne. Više ne postoje neki stvarno izolirani džepovi ljudskog roda. Tehnički je sada zapravo moguće da svaki muškarac, žena i dijete na zemlji simultano doživi svaki događaj ili problem. Komunikacijska tehnologija je svakom čovjeku omogućila da zaviri u bilo čije tuđe dvorište. Ništa se važno ne može dogoditi a da to istovremeno nije poznato cijelome svijetu. I upravo u tome je naše doba potpuno drukčije.”⁴¹

Provonsha daje jedinstven doprinos raspravljajući o dva razloga zašto suvremeni čovjek ima teškoće u prihvaćanju biblijskog učenja o drugom adventu: (1) naizgled beskrajno odlaganje i (2) problem usklađivanja pojava koje prate drugi advent sa suvremenim znanstvenim konceptima. U odgovoru na prvo pitanje pisac tvrdi: “Sveto pismo prikazuje Ga [Boga] kao strpljivo i sažaljivo biće... Njemu se ne žuri... Mi smo ti koji smo nestrpljivi.”⁴² Odgovarajući na drugo pitanje kaže: “Sveto pismo govori u kategorijama i kvalitetama koje nužno moraju nadići ograničenja vremena i prostora kakve mi poznajemo... Skepticizam koji potječe od ljudskih ograničenja ne mora imati nikakve veze s onim što je doista stvarno.”⁴³

U tom poglavlju ima mjesta gdje čitatelj mora biti vrlo pažljiv da prepozna što pisac misli pod “simbolom”, “objektivnom stvarnosti” i “značenjem”. Ali pisac uspijeva jasno prikazati svoje inzistiranje na stvarnosti drugog adventa i potrebi za dubljim razumijevanjem njegova značenja.

Sakae Kubo je 1978. objavio djelo *God Meets Man*. Kubo je ranije bio profesor Novog zavjeta na sveučilištu Andrews, a trenutno predsjednik Newbold Collegeu u Engleskoj. Svoju je knjigu podijelio u dva dijela: “The Meaning of the Sabbath” i “The Meaning of the Second Advent”.

Tekst o drugom dolasku podijeljen je na dva dijela: “The Advent and the Present Life” i “The Advent and the Future Events”. U poglavljima pod ovim naslovima brojni ulomci daju uvid u dublje značenje drugog adventa. Sljedeći izbor navoda odraz je nekih glavnih autorovih misli:

“Ako uzmemo u obzir da Zemlja može podržati samo šest do osam milijardi stanovnika, vrijeme za ljudski rod je kratko prije nego što nas snađu velike katastrofe. Zbog eksplozije broja stanovnika i nezasićenih potreba sve većeg broja javlja se nerješiva dilema. Ljudi moraju odlučiti: ili će se ugušiti od zagađivača koje puštaju u atmosferu ili smanjiti svoje potrebe, imati manje udobnosti i manje jesti. Ako nas ne izbrišu nuklearni ratovi, mi ćemo sami sebe uništiti prenaseļenošću i zagađanjem. Takvi izgledi samo izazivaju očaj.”⁴⁴

“Učenje o posljednjim stvarima je isto tako značajno kao učenje o prvim stvarima. Krajem devetnaestog stoljeća u kršćanskim je krugovima došlo do sudbonosnog sukoba oko razumijevanja ovih posljednjih stvari u obliku evolucije protiv stvaranja. Istodobno je borba odlučila kako

će tko protumačiti posljednje stvari. Ako netko stvaranje smatra neznanstvenim i nespojivim sa znanošću, iz toga slijedi da će tako smatrati i Kristov povratak. Zbog toga i nema mnogo otvorenih sukoba oko doktrine o posljednjim događajima.

Eshatologija postaje zanemarenim područjem u kršćanskoj teologiji. Za suvremenog čovjeka ona nema smisla. No zbog njenog zanemarivanja pojavio se osjećaj besmislenosti. Budući da u povijesti nema vrhunca ni cilja, kakvog smisla ima živjeti, voljeti druge, činiti dobro, žrtvovati, disciplinirati sebe? To je slično sijanju iako znamo da neće biti žetve ili uvježbavanju neke igre za koju znamo da je nećemo nikad igrati.⁴⁵

“Uskrsnuće, sud, nebo i pakao predstavljaju eshatologiju, ali središnja je parusija, pojavak našeg Gospodina i Spasitelja Isusa Krista. Ideje uskrsnuća, suda, neba i pakla nisu isključivo kršćanske. Druge religije imaju neku vrstu događaja posljednjeg vremena koji na kraju donose pravdu. Ali ono što je posebno je parusija Isusa Krista, istog Isusa Krista koji je naš Stvoritelj, koji se utjelovio, živio među nama, bio razapet, koji je ustao od mrtvih i uzašao u visinu.”⁴⁶

“Bez parusije otkupljenje ostaje nedovršeno, mrtvi pravednici ostaju u svojim grobovima, a živi pravednici teturaju u svojim grešnim tijelima usred grešnog svijeta, osuđenog na smrt.”⁴⁷

“Isusov križ, uskrsnuće i uzašašće čine Kristov dolazak apsolutnom sigurnošću.”⁴⁸

“Bog je suvereni vladar i kad On dođe, doći će i dan Gospodnji. Osim toga, sve što činimo Bog je uzeo u obzir u određivanju datuma, ali konačna odluka pripada Bogu a ne ljudima. Dobro je to držati na umu da ne bismo bezbožno mislili kako nekim svojim ljudskim naporima možemo učiniti da Krist siđe.”⁴⁹

“Čovjek s eshatološkom vizijom osjeća se osvjedočenim o vrijednosti ljubavi, pravde, prava i istine, što ga potiče na odgovornije življenje.”⁵⁰

“Tako Bog dovodi do ostvarenja svoje želje za čovjeka. Grijeh i smrt su privremeno odgodili njeno ostvarenje, ali će Bog na kraju ipak ostvariti svoj plan. Slavni Kristov pojavak nužan je ako život uopće treba imati smisla. Samo će se Njegovim dolaskom ostvariti sud, nagrada i konačni rezultat. Onda će sva stvorenja reći: ‘Onomu koji sjedi na prijestolju, i Janjetu: hvala, čast i vlast u vijek vjekova!’ (Otk 5,13).”⁵¹

Ove smo ulomke naveli bez komentara. Oni govore sami za sebe kao primjeri zrelih teoloških razmatranja o doktrini drugog adventa.

Noviji doprinos dijalogu o uvjetnim proročanstvima je rad Williama G. Johnssona, urednika *Adventist Reviewa* pod naslovom “Conditionality in Biblical Prophecy, With Particular Reference to Apocalyptic”.

Dr. Johnsson je došao do sljedećih zaključaka:

1. Uvjetovanost je ispravno načelo u tumačenju Biblije. Ona proizlazi iz odgovarajućeg poštovanja prema čovjekovoj slobodi koje potkrepljuje biblijske izvještaje o Božjem postupanju s ljudskim rodom.
2. Međutim, uvjetovanost se ne može nekritički upotrijebiti u tumačenju proročanstava. Upravo kao što je u Svetom pismu čovjekova sloboda nejasna u odnosu na božansku suverenost, tako uvjetovanost mora ustupiti pred utvrđenim Božjim proročanstvima u mnogim proročkim ulomcima. Nisu sva biblijska proročanstva uvjetna.

3. Kad se radi o zavjetnom odnosu, proročanstva o Izraelu su uvjetna. Ona su primjena zakona Saveza a ne proročanstva kojim se nešto određuju. To su u Bibliji uobičajena uvjetna proročanstva.
4. Budući da uvjetovanost najčešće nalazimo u okviru Saveza, sam izraz “uvjetno proročanstvo” dovodi u zabludu.
5. U proročanstvima o prvom i drugom dolasku uvjetovanost nije glavni čimbenik. Ova proročanstva govore o božanskoj intervenciji u povijesti kad se Bog poziva na svoju suverenost da ostvari svoju volju u ostvarenju plana spasenja.
6. Apokaliptička proročanstva su obično bezuvjetna. Uvjetovanost je prisutna samo tamo gdje dominira zavjetni odnos s Izraelom; u tom je slučaju i prisutna. Na drugim mjestima božanska suverenost i predznanje prikazuju povijest u širokim crtama.
7. Zato je važno da pažljivo proučimo svako tumačenje biblijskog proročanstva. Time ne isključujemo uvjetovanost; samo upozoravamo da bez pažljivog razmatranja ne primijenimo uvjetovanost kao ključ tumačenja. Prvo moramo pažljivo proučiti izvorni kontekst, obraćajući pozornost na književnu vrstu. (Je li se radi o općem ili apokaliptičkom proročanstvu? Je li povezano sa zavjetnim obećanjima i prijetnjama?) Na kraju trebamo vidjeti kakvu je primjenu ovog proročanstva izvršio neki drugi nadahnuti pisac, ako ga uopće ima.”⁵²

Misli dr. Johnssona predstavljaju korektiv u odnosu na sklonost da vjerujemo kako čovjek može osujetiti ispunjenje Božjih namjera.

Temu o različitosti tumačenja mogli bi proširiti ad infinitum. Mnogo bi se moglo napisati o određenim znacima adventa isticanima u određenim vremenima. U one prve dane mnogo je govoreno o Mračnom danu i padanju zvijezda, a spominjala se i aurora borealis. Prilike u svijetu su uvijek privlačile određenu pozornost, s tim što je svaka nova kriza proglašavana vjesnikom adventa. Svaki rat bio je predmet ozbiljnog razmatranja. Prirodne katastrofe katalogizirane su kako bi se javljale. Sukobi između kapitala i rada su uvijek bili prikazivani kao svjež dokaz. Od 1850-tih pa sve do 1920-tih “istočno pitanje” je bilo izvorom različitih nagađanja. Sudbina Turske najavljivana je kao povod za posljednji sukob na zemlji. Riječi: “Mnogi će je pretraživati, i spoznaja će biti velika” (Dn 12,4 – ŠA) primjenjivane su na razvoj prijevoznih sredstava i nova i velika znanstvena otkrića. Nije bilo teško dokumentirati opadanje na području morala. Premda je na površini postajala raznolikost u propovijedanju o znacima, osnovna ujedinjavajuća tema je začudno ostala ista.

Ovo jedinstvo može se vidjeti listanjem mnogih knjiga i traktata koje je Crkva adventista sedmog dana izdala kao dio svog evanđeoskog djelovanja. Analiza ovih izdanja premašuje okvire ovog poglavlja. A. O. Taitovo djelo *Heralds of the Morning* uzimamo kao primjer ove vrste literature. Ovo je djelo izdano nekako “usred” adventističke povijesti; pojavilo se u pet izdanja datiranih 1899., 1905., 1906., 1912. i 1915. Analiza ovog posljednjeg izdanja pokazuje da je u dvadeset i dva poglavlja vrlo temeljito obrađeno učenje Adventista sedmog dana o drugom adventu. U pojednostima su razmatrana proročanstva i znakovi. Međutim Tait manje od nekih drugih pisaca naglašava znakove na nebu i istočno pitanje.

Pri kraju knjige Tait otkriva svoje teološko stajalište o drugom adventu ovim riječima: “Onaj koji je nadahnuo sve spomenute premise nije nitko drugo do Onaj koji je stvorio svemir. On u

sebi ima svu snagu da održi na svom mjestu bolesni svijet na kome živimo, upravljajući njime u skladu s bezbrojnim daleko većim svjetovima koje također održava i usmjerava u svemiru. Kad razmatramo neku tvrdnju ili obećanje, uvijek je dobro držati na umu snagu i sposobnost onoga koji ga izriče. Nema sumnje da Onaj koji je dao obilje ovih obećanja da će Gospodin Isus ponovo doći, ima dovoljno snage da Ga podrži u ostvarenju svoje riječi. Možemo biti sigurni da će se svaki njegov dio na kraju točno ispuniti.”⁵³

Protjecanjem vremena neki argumenti u prilog neposrednosti drugog adventa postaju manje uvjerljivi – na primjer potres u Lisabonu, Mračni dan i padanje zvijezda. Ove znakove možemo označiti kao pokazatelje početka “vremena kraja”.

Drugi opet argumenti mogu protjecanjem vremena postati sve uvjerljiviji. Jedan od njih je ideja da je jedina alternativa drugom dolasku samouništenje ljudskog roda, kako to naglašava Kubo. Ovu je ideju više od pedeset godina ranije iznio Alonzo L. Baker, u ono vrijeme urednik časopisa *Signs of the Times*. Baker je pisao: “Ako bi još dugo trajao bez neke nadljudske intervencije, ovaj svijet bi postao golemom bolnicom, velikom psihijatrijskom ustanovom i kosturnicom čiji su zidovi četiri strane svijeta.”⁵⁴

Otkad je Baker napisao svoju knjigu u svijetu se dogodilo mnogo toga zastrašujućeg. Ukroćivanje nuklearne energije dovelo je do izrade razornih oružja koja prijete preživljavanju civilizacije na ovom planetu. Zagađenje okoline predstavlja opasnost po čovjekov život zbog trovanja vode i zraka bez kojih čovjek ne može živjeti. Stanovništvo svijeta postaje većim od svjetski poznatih resursa koji ga mogu održavati.

Suvremeni vjernici u drugi advent vide u opadanju kvalitete života na ovom planetu siguran znak da je to vrijeme kraja opisano u Bibliji. Razlog za njihov argument je da Bog ljudima neće dopustiti da unište sami sebe. Obećano ostvarenje plana otkupljenja mora biti dovoljno blizu da pobijedi u utrci s globalnom katastrofom koja je na pomolu.

Theodore Carcich, bivši potpredsjednik Generalne konferencije adventista sedmog dana, tvrdi: “Po prvi put u povijesti religiozni i nereligiozni ljudi zamišljaju stvaran kraj čovjekova postojanja na Zemlji.” On citira poznatu tvrdnju Toynbeea: “Ako dođe do nuklearnog rata, ostat će suviše malo ljudi da održe civilizaciju. Ako do njega ne dođe, suviše će ljudi učiniti život na ovoj zemlji nepodnošljivim.”⁵⁵ U jednom kasnijem članku u istom nizu Carcich zaključuje: “Cilj povijesti je drugi Kristov dolazak da se vjekovna borba između dobra i zla ne bi produžila beskonačno i neodređeno.”⁵⁶

Robert H. Parr, u ono vrijeme urednik australijskog izdanja *Signs of the Times*, ukazao je na probleme zagađenja i prenapučenosti; došao je do sljedećeg zaključka: “Ovi su razlozi dovoljni za mene da vjerujem kako će čovjek bez božanske intervencije ili svojim oružjem ili zagađenjima uništiti Zemlju, ili će sam sebe izložiti smrti od gladi jer neće moći proizvesti dovoljno za prehranu ljudskog roda. Bilo koji od ovih užasa da izbije prvi ili će svi stići zajedno, ova Zemlja se suočava s nerješivom krizom.

Vjerujem da je božanska intervencija na vratima. Bog se i ranije umiješao u ljudske poslove – u Noino vrijeme, na primjer. I takva intervencija je jedino što mi omogućuje da smireno gledam u budućnost. A to moju molitvu čini revnom: ‘Amen! Dođi, Gospodine Isuse!’”⁵⁷

Među drugim adventističkim piscima koji su izrazili slična mišljenja su H. M. S. Richards,⁵⁸ Earl E. Cleveland,⁵⁹ Horace E. Walsh⁶⁰ i u novije vrijeme Roy Allan Anderson.⁶¹

Sadašnji pesimizam u odnosu na budućnost ovog svijeta daje ovom argumentu nezamislivu uvjerljivost. Za adventiste, bilo 1850. ili kasnije, "učenje o drugom dolasku je osnovni nauk Sve-toga pisma".⁶² Naglasci se mogu razlikovati, rječnik mijenjati, ali osnovni teološki princip ostaje nepromjenjiv. Dugo odgađanje svakako je izazvalo određena razmišljanja o stajalištu što ga zauzimaju adventisti sedmog dana, ali su ta razmišljanja dovela do razjašnjenja, a ne do povlačenja u sebe.

Trajnost ove adventističke eshatologije potvrđena je istraživanjem koje je 1967. proveo C. Mevyn Maxwell, profesor crkvene povijesti na sveučilištu Andrews, pod naslovom "Trendovi u naglašavanju drugog dolaska i tumačenju među adventistima sedmog dana." O ovom istraživanju izvijestio je Odbor za istraživanje Biblije Generalne konferencije sedmog dana (Biblical Research Committee). U svojim zaključcima Maxwell je izjavio: "Ova studija je isto tako potvrdila snažnu temeljnu homogenost među ljudima koji su dali odgovor. Kad smo 1052 anketiranih odgovora razdvojili u 28 različitih skupina prema zvanju, obrazovanju i dobi, ustanovili smo da su njihovi odgovori na većinu predmeta bili znakovito slični. Može se reći da ovo zapažanje daje vjerodostojnost studiji kao neosporan uzorak vrste anketiranih ljudi. Sve skupine premoćno smatraju drugi dolazak doslovnim, osobnim i slavnom pojavom Krista na oblacima. Sve su one premoćno ustvrdile da u najavljanju nekih svojih planova upotrebljavaju frazu 'ako vrijeme dopusti'. Sve su skupine prihvatile mnoge, ako ne i iste znakove – i sve su se složile da je 'moralna degradacija' jedan od najupečatljivijih znakova."⁶³

Ellen G. White i drugi advent

Drugi advent bio je jedna od najomiljenijih tema Ellen White. U svom prvom viđenju vidjela je Isusa kako dolazi, vidjela je uskrsnuće i bila je dio skupine koja je izišla da se sretne s Gospodinom u zraku.⁶⁴ Prema riječima njenog sina W. C. White, tijekom svoje posljednje bolesti rekla je: "Ne brini. Idem samo malo ispred drugih."⁶⁵

No za Ellen White drugi advent je bio mnogo više od sentimentalnog sna. Smatrala ga je integralnim dijelom evanđelja: "Radosna vijest koju su Kristovi učenici naviještali bila je najava Njegovog prvog dolaska ovome svijetu. Ona je ljudima donosila radosnu vijest o spasenju vjerom u Njega. Ona je ukazivala na Njegov drugi dolazak u slavi da izbavi svoj narod, i pred ljude je stavila nadu da zahvaljujući vjeri i poslušnosti mogu biti subaštinici svetih u svjetlu. Ova se vijest i danas objavljuje ljudima, i ovaj put je povezana s najavom da je Kristov dolazak na vratima. Znači koje je On sam dao o svom dolasku ispunili su se i na osnovi učenja Božje Riječi znamo da je Gospodin na vratima.

Ivan u Otkrivenju proriče naviještanje Radosne vijesti neposredno pred Kristov drugi dolazak. On promatra 'anđela gdje leti u najvišem dijelu neba noseći jednu neprolaznu radosnu vijest koju mu je trebalo navijestiti stanovnicima zemlje: svakom narodu i plemenu, jeziku i puku. Vikao je jakim glasom: Bojte se Boga i zahvalite mu, jer je došao čas njegova suda.' (Otk 14,6.7)

U proročanstvu ovom upozorenju o sudu, zajedno s vijestima koje ga prate, slijedi dolazak Sina Čovječjeg na oblacima nebeskim. Naviještanje suda je objavljivanje da je Kristov drugi dolazak blizu. A to naviještanje nazvano je vječnim evanđeljem. Tako je objavljivanje Kristovog drugog dolaska, naviještanje njegove blizine, pokazano kao bitan dio Radosne vijesti.⁶⁶

Učenje Ellen White o drugom adventu dobro je sažeto u sedamnaestom poglavlju *Velike bor-*

be, pod naslovom "Preteče jutro". Pisac daje pregled biblijskih dokaza u prilog drugog adventa. Njezin popis slijedi klasični adventistički uzorak, osim što ne spominje "istočno pitanje". Ona citira iz djela protestantskih reformatora da potkrijepi svoju tvrdnju: "Gospodnji dolazak bio je u svim vjekovima nada Njegovih vjernih sljedbenika."⁶⁷ Ona ponavlja dobro poznate znakove adventa i počinje s lisabonskih potresom 1755. Ona objašnjava proročke vijesti iz Otkrivenja 14, primjenjujući ih na adventni pokret devetnaestog stoljeća. Ona uspoređuje propust čovječanstva da se pripremi za prvi advent s ravnodušnošću svijeta prema drugom adventu. Ovo je poglavlje, u određenom smislu, uvod u poglavlja koja slijede, opis adventnog pokreta od Williama Millera do posljednjih događaja.

U ovom pogledu Ellen White pokazuje jedinstvenost svog svjedočanstva o drugom adventu. Ona je sama mogla u *Velikoj borbi* napisati poglavlje pod naslovom "Božji narod izbaavljen", jer ne piše samo kao tumač Pisma, niti samo kao teolog, već kao osoba koja je vidjela događaje koji će se zbiti. Ovo je poglavlje izvanredan primjer njezine tvrdnje: "Prosvjetljenjem Svetog Duha spisateljici ove knjige otkriveni su prizori dugotrajnog sukoba između dobra i zla."⁶⁸

U sljedećem navodu zamjetno je da se radi o materijalu očevica:

"Kao da se nebeski svod otvara i zatvara. Kao da na trenutak kroz njega bljesne slava s Božjeg prijestolja. Planine se tresu poput trske na vjetru, a odlomljene stijene padaju na sve strane. Čuje se tutanj kao od nadolazeće oluje. More je uskipjelo. Čuje se urlanje orkana poput glasa razbješ-njelih demona. Čitava se zemlja nadima i spušta poput morskih valova. Njena površina puca. Čini se da popuštaju njezini temelji. Planinski lanci tonu. Napučeni otoci nestaju. Razbiješnjele vode gutaju morske luke koje su poput Sodome postale poznate po zlu."⁶⁹

"Ubrzo se na istoku pojavljuje mali crni oblak, velik kao pola dlana ljudske ruke. To je oblak koji okružuje Spasitelja i koji iz daljine izgleda kao obavijen tamom... Čini se da je nebeski svod prepun sjajnih bića – 'tisuće tisuća... milijarde.' Nema ljudskog pera koje bi moglo opisati ovaj prizor; nema ljudskog uma smrtnog čovjeka koji bi mogao zamisliti njegov sjaj."⁷⁰

Kako je Sveti Duh spisateljici otkrio prizore drugog adventa ne možemo znati a nije ni potrebno. Također ne moramo pretpostaviti da je slika koju prikazuje potpuna u svakoj pojedinosti. Kao što televizijska serija daje nekoliko prizora iz sljedećeg nastavka, tako je i vjernicima u drugi advent dan letimičan pogled na ono što će doći.

Ranije smo u ovom poglavlju raspravljali o predmetu uvjetnog proročanstva. No sažetak učenja Ellen White o drugom adventu ne bi bilo potpuno bez spominjanja doktorske disertacije Ralphi E. Nealla, profesora religije na Union Collegeu u Lincolnu, saveznoj državi Nebraska. Ova disertacija, završena 1982. godine, naslovljena je *The Nearness and the Delay of the Parousia in the Writings of Ellen G. White*.⁷¹ U izvodima iz svog istraživanja Neall kaže:

"Dok je Whiteova tijekom svoje službe dosljedno pisala o blizini kraja, ona je u odgovoru na optužbu jednog kritičara da je lažni prorok jer Krist nije došao, dodala koncept nepredviđenih okolnosti i odgađanja 1883. godine. Rekla je da On nije došao zbog ranijih i sadašnjih grijeha svog naroda. Odgađanje je zatim postalo novi motiv koji je pratio ista upozorenja koja su bila prisutna u njezinim ranijim mislima kad je govorila o blizini dolaska.

Napetost između blizine i odgađanja ne može se potpuno uskladiti u spisima Ellen White, osim možda tvrdnjom da je vrijeme kraja određeno iz Božjeg ugla gledanja, ali je iz čovjekovog odgođeno."⁷²

Neall sažima napetost između “blizine” i “odgađanja” u adventističkom konceptu drugog adventa ovim riječima:

“Uz vjerovanje da će Krist skoro doći u crkvi se razvilo uvjerenje da je Njegov dolazak odgođen zato što vjernici ne žive svetim životom i ne navješćuju vijest svijetu. Taylor Grant Bunch, administrator i biblijski nastavnik u koledžu, iznio je veoma poznat niz večernjih propovijedi 1939. godine, u kojima je nagovijestio da adventisti sedmog dana ponavljaju doživljaje drevnih Izraelaca koji su zbog svog nevjerstva i neposlušnosti četrdeset godina lutali pustinjom. Tridesetih godina ovo je zanimanje obnovljeno nizom članaka u poznatim adventističkim časopisima. C. Mervyn Mawwell, predsjedavajući odjela za crkvenu povijest na Adventističkom teološkom seminaru pri sveučilištu Andrews, i Hebert E. Douglas, urednik za knjige u Pacific Pressu, pisali su da će Krist doći kad se u Njegovoj djeci bude savršeno odražavao Kristov lik, ili, kako je to Douglas izrazio, kad žetva bude zrela. U ovome su slijedili M. L. Andreasena, administratora, nastavnika i predsjednika koledža, koji je tvrdio da prije no što može doći, Gospodin treba naraštaj svetih ljudi koji će pokazati da je plan spasenja bio djelotvoran... Drugim riječima, Kristov dolazak se smatrao ovisnim o stanju crkve i bit će ostvaren čim se crkva ‘povinuje’ suradnji s Kristom, kako je to rekao LeRoy Edwin Froom, profesor teologije i dugi niz godina na čelu Odjela za propovjednike pri Generalnoj konferenciji.

“S druge strane, pojavila su se djela adventističkih stručnjaka u kojima se toliko ne ističe i zanemaruje element nepredviđenih okolnosti i odgađanja Kristovog dolaska. Oni kažu da nije važno vrijeme kad će se Krist vratiti, već obveza da živimo u stanju stalne pripremljenosti.”⁷³

Tema pripremljenosti za drugi advent postavlja pitanje perfekcionizma. Neall citira riječi Ellen White:

“Nitko nije savršen. Kad bi netko bio savršen, bio bi pripravljen za nebo. Dokle god nismo savršeni, moramo raditi na tome da budemo spremni postati savršeni. Imamo moćnog Spasitelja.”⁷⁴

Komentirajući ove riječi, Neall kaže:

“Ellen White je dosljedno isticala stanje bez mrlje kao cilj za svete posljednjih dana i tvrdila da se ono može postići, ali da nitko ne može za sebe reći da ga je postigao. U tome je bila slična Wesleyu koji je propovijedao mogućnost potpunog posvećenja, ali nikad nije rekao da ga je sam postigao. Značajno je u gornjem navodu što je Whiteova, nakon priznanja da nije savršena, rekla: ‘Imamo moćnog Spasitelja’, i: ‘Imam vjeru koja se hvata Božjih obećanja.’ Čini se stoga da je njeno gledište o spremnosti da sretnemo Krista prigodom parusije bilo izdizati savršenstvo kao cilj a opravdanje kao sigurnost. Crkva treba biti i pozvana je da bude savršena, no to za sebe ne može tvrditi. Savršenstvo se nalazi samo u Kristu.”⁷⁵

Neall naglašava da Ellen White poziva Crkvu da bude ne samo *pripravna* za drugi advent, već i da *naviješta* eshaton:

“Njezinu misao da Gospodin *čeka* na Crkvu da završi s naviještanjem vijesti dvojice anđela treba gledati zajedno s njezinom paralelnom misli da Crkva mora objavljivati ovu vijest *zato što* je Gospodnji dolazak blizu.”⁷⁶

Neall sažima svoje misli:

“U teologiji Whiteove vidimo duboki paradoks. Blizina i odgađanje su u stalnoj međusobnoj napetosti. Kako može govoriti o određenom vremenu za Kristov povratak a ipak reći da je od-

ložan zbog promašaja Crkve? Kako o prvom dolasku može pisati da 'Božje namjere ne poznaju žurbu ni zakašnjenje', a odmah zatim da su 'Božja obećanja i prijetnje jednako uvjetne'?

Krajnje točke ovog paradoksa mogu imati dalekosežne posljedice po kršćaninovu vjeru i život. Ako je vrijeme Kristovog dolaska na vratima, onda na njega ne mogu utjecati čovjekove aktivnosti; ako ono ovisi o postupcima ljudi, onda nije u Božjoj ruci. Prva mogućnost može dovesti do pasivnosti. Zašto bi se ljudi trebali brinuti ako njihove aktivnosti ne djeluju na Božje planove? No druga mogućnost može izazvati očaj. Ako naraštaj apostola nije bio dovoljno svet da zadovolji mjerilo (jer Krist nije došao u njihovo vrijeme), kakva je onda nada da bi ga bilo koji kasniji naraštaj mogao zadovoljiti?

Misao Ellene White zadržava oba pola. Ima li mogućnosti da se oni spoje? Ona tvrdi da je vrijeme kraja sigurno, gledano iz Božjeg kuta gledanja, ali odgođeno gledano iz kuta ljudi. Premda je čovjek odložio vrijeme, Bog još uvijek zna kad će doći posljednji trenutak, kao što je morao znati vrijeme kad će Izrael prijeći Jordan i otpočeti osvajanjem Kanaana. Godine 1883. Ellen White je govorila o odgađanju, ali je 1888. pisala da prividnog vremena odgađanja u stvari nije bilo. S takvom konstrukcijom Bog zadržava suverenost u predznanju, ali ona u potpunosti ne zadovoljava jer biblijsko gledište o Božjoj suverenosti nadilazi samo predznanje. U stvari ono ne povezuje dva pola božanske suverenosti i čovjekove odgovornosti.

U ovoj posljednjoj sintezi priznajemo da se osjećamo nelagodno u nastojanju da sve uskladimo. Ako sama Ellen White nije stvarno povezala ovo dvoje, zašto bismo to mi morali? Njezini su spisi bili zasnovani na biblijskom, odnosno hebrejskom načinu razmišljanja. Možda je naša želja za logičnim usklađivanjem povezanija s Atenom nego s Jeruzalemom. Zahtijevajući logični sklad od Ellen White, možda postavljamo nelegitimno pitanje. Kao hebrejski proroci ona je bila evanđelist, a ne teolog.⁷⁷

Sinteza

Premda ovo poglavlje nema apologetsku nakanu, pisac uzima slobodu da iznese sintezu povišnog učenja adventista sedmog dana o drugom adventu. Pisac se nada da će ovaj sažetak potaknuti daljnje istraživanje i razmišljanje.

1. Drugi je advent Božji čin, vitalan dio Božjeg plana spasenja i važan korak u Njegovom rješavanju problema grijeha.
2. Drugi advent je povezan s prilikama u ovom svijetu. Upravo kao što je Krist došao prvi put kad je "obmana grijeha... dosegla vrhunac",⁷⁸ tako će doći po drugi put prije nego što čovjek uspije uništiti sebe svojim zagađenjem, svojom prenapučenošću, svojim bombama ili svojim grijehom. Putem proroštva Bog je "vrijeme kraja" otkrio relativnim izrazima, s prilikama u svijetu kao jednim od znakova kraja vremena.
3. Drugi advent je povezan s prilikama u Crkvi. Bog drži otvorena vrata milosti toliko dugo koliko to Njegova božanska providnost smatra za najbolje. On se služi svim raspoloživim sredstvima da navede svoju Crkvu da bude ono što On želi i da čini ono što On želi.
4. Doći će vrijeme kad će Bog odlučiti kako Njegov plan za spasenje zahtijeva da se učini kraj zlu i zatvore vrata milosti. *Kad daljnje odlaganje ne može donijeti nikakvo dobro, Isus će doći.* No posljednji događaji su u Božjim rukama. Istina je da je proročanstvo uvjetno.

Čovjek može odložiti ostvarenje Božjih planova, ali ih ne može ukinuti. Trenutak Njegove odluke bit će odraz Njegove ljubavi i pravde.

5. Drugi advent je više od doktrine; on je temelj jedne vijesti. "Ova Radosna vijest o Kraljevstvu propovijedat će se po svemu svijetu, svim narodima za svjedočanstvo, i tada će doći svršetak." (Mt 24,14) Adventizam nije ništa drugo. "Radosna vijest o kraljevstvu", "neprolazna radosna vijest" (Otk 14,6) nije potpuna bez drugog adventa. Poruka drugog adventa je dio Radosne vijesti, ali nije cijela Radosna vijest. Radosna vijest o drugom adventu bila bi besmislena bez utjelovljenja, života, smrti, uskrsnuća i sadašnje službe našega Gospodina. No drugi advent je posebno značajan sada jer je slijedeća glavna točka na Božjem rasporedu što se tiče ovog svijeta.

Potvrda jednog suvremenog adventističkog teologa prikladno sažima doktrinu o drugom adventu kako je trenutno razumije Adventistička crkva:

"Spasenje pokriva više od oprostjenja, opravdanja i posvećenja u ovom životu. Spasenje je više od prihvaćanja onih koji ovdje vjeruju u Njega. Potpuno spasenje uključuje Kristov drugi dolazak. Bez njega plan otkupljenja ne može biti dovršen. Do potpunog otkupljenja dolazi samo novim poretkom koji dolazi odozgo."⁷⁹

Endnote

- 1 *Adventistički crkveni priručnik*, str. 180 (Zagreb, 1992)
- 2 Isto.
- 3 Isto.
- 4 Isto.
- 5 F. M. Wilcox, "Be Strong and of Good Courage", *Review and Herald*, 17. prosinca 1925.
- 6 *Seventh-day Adventist Yearbook*, 1889, str. 148.
- 7 Isto.
- 8 Isto, str. 150.
- 9 Isto, str. 151.
- 10 Isto.
- 11 James White, *Bible Adventism* (Faksimil, Nashvill, Tenn., 1972), str. 42-44.
- 12 Otis Nichols, "The Signs of the End of the World", *Review and Herald*, 9. prosinca 1852.
- 13 Uriah Smith, *Review and Herald*, 18. studeni 1958.
- 14 James White, "Our Faith and Hope", *Review and Herald*, 10. siječnja 1871.
- 15 Uriah Smith, "This Generation", *Review and Herald*, 17. studeni 1891.
- 16 L. A. Smith, "The End of This Generation", *Review and Herald*, 2. studeni 1905.
- 17 W. W. Prescott, "No More Delay", *Review and Herald*, 21. prosinca 1905.
- 18 George W. Wells, "The Manner of His Coming and Signs Which Show His Coming Near", *Review and Herald*, 25. lipnja 1925.
- 19 William A. Fagal, "Lift Up Your Heads", *Review and Herald*, 1. kolovoza 1968.
- 20 LeRoy Edwin Froom, *Movement of Destiny* (Washington, D. C., 1971), str. 561.
- 21 Ellen G. White, *Early Writings* (Battle Creek, Mich., 1900), str. 58.
- 22 - . *Selected Messages* (Washington, D. C., 1958), knjiga 1, str. 67.
- 23 Isto, str. 69.
- 24 Ellen G. White, *Desire of Ages*, str. 32; prijevod: *Čežnja vjekova* (Zagreb, 1987), str. 17.
- 25 Froom, *Movement of Destiny*, str. 566.
- 26 Isto, str. 568.
- 27 Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, Kalifornija, 1928), sv. 2, str. 194.
- 28 Froom, *Movement of Destiny*, str. 578.
- 29 Ellen G. White, *Evangelism* (Washington, D. C., 1946), str. 696.

- 30 – . *Prophets and Kings* (Mountain View, Kalifornija, 1917), str. 417.
- 31 Froom, *Movement of Destiny*, str. 602.
- 32 Herbert E. Douglass, “The Unique Contribution of Adventist Eschatology”, *North American Bible Conference – 1974*, str. 1.
- 33 Isto, str. 2.
- 34 Isto, str. 10.
- 35 Isto, str. 11.
- 36 Isto, str. 15.
- 37 Isto.
- 38 Jack Provonsha, *God Is With Us* (Washington, D. C., 1968), str. 146. 147.
- 39 Isto, str. 143.
- 40 Isto, str. 145.
- 41 Isto, str. 146.
- 42 Isto, str. 140. 141.
- 43 Isto, str. 141. 142.
- 44 Sakae Kubo, *God Meets Man* (Nashville, Tenn., 1978), str. 76.
- 45 Isto, str. 78.
- 46 Isto, str. 81.
- 47 Isto, str. 89.
- 48 Isto, str. 99.
- 49 Isto, str. 101.
- 50 Isto, str. 111.
- 51 Isto, str. 156.
- 52 William G. Johnsson, “Conditionality in Biblical Perspective, With Particular Reference to Apocalyptic” (neobjavljeni rukopis, citiran uz dozvolu autora), str. 29.30.
- 53 Asa Oscar Tait, *Herolds of Morning* (Washington, D. C., 1915), str. 360.
- 54 Alonzo L. Baker, *The Hope of the World* (Mountain View, Kalifornija, 1925), str. 82.
- 55 Theodore Carcich, “The Revelance of Christ’s Return”, *Review and Herald*, 20. srpnja 1972.
- 56 Isto, 3. kolovoza 1972.
- 57 Robert H. Parr, “I Believe in the Imminent, Literal Soming of Christ”, *Review and Herald*, 13. travnja 1972.
- 58 H. M. S. Richards, “Loyalty to the Blessed Hope”, *Review and Herald*, 29. rujna 1966.
- 59 Earl E. Cleveland, “The Day Is at Hand”, *Review and Herald*, 26. lipnja 1966.
- 60 Horace E. Walsh, “The Necessity of Christ’s Second Coming”, *Review and Herald*, 28. srpnja 1960; “Saturation Point”, *Review and Herald*, 22. srpnja 1965.
- 61 Roy Allan Anderson, *Abandon Earht: Last Call* (Mountain View, Kalifornija, 1982).
- 62 Ellen G. White, *Velika borba*, str. 259.
- 63 C. Mervyn Maxwell, “Trend in Second-Coming Ephasis and Interpretation Among Seventh-day Adventists” (neobjavljeno izvješće, 1971), str. 26.
- 64 White, *Early Writings*, str. 14-16.
- 65 W. C. White, Letter to Editor, *Review and Herald*, 17. lipnja 1915.
- 66 Ellen G. White, *Christ’s Object Lessons* (Mountain View, Kalifornija, 1900), str. 226-228.
- 67 Ellen G. White, *Velika borba* (Zagreb, 1997), str. 261.
- 68 Isto, str. 11.
- 69 Isto, str. 547.
- 70 Isto, str. 550.
- 71 Ralph E. Neall, *The Nearness and the Delay of the Parousia in the Writings of Ellen G. White* (doktorska disertacija, citirano uz dozvolu autora).
- 72 Isto, str. 2
- 73 Isto, str. 2-4.
- 74 Isto, str. 144. Citat iz *Review and Herald*, 23. srpnja 1970, str. 3; citat iz jednog pisma W. C. Whitea uredniku Pacific Union recorder, 23. travnja 1915.
- 75 Isto, str. 144.
- 76 Isto, str. 236.

77 Isto, str. 244-246.

78 Ellen G. White, *Čežnja vjekova*, str. 21.

79 Edward Heppenstall, *Our High Priest* (Washington. D. C., 1972), str. 227.

SUMMARY

The Second Advent in Seventh-day Adventist History and Theology

The aim of this article is to give just an outline of the historic Seventh-day Adventist teachings regarding Christ's second advent. This understanding grew out of the bitter millerite experience when the Lord did not come at the appointed time. The Second Advent is an integral part of the Gospel because salvation is more than forgiveness, justification, and sanctification in this life. Complete salvation includes Christ's second advent. The plan of redemption cannot be finished without this. I believe this approach to the subject will stimulate further investigation and reflection.

Key words: *Advent-Hope; Second-coming; Adventist-theology; Adventist-history; Eschatology*

Izvornik: Norval F. Pease. „The Second Advent in Seventh-day Adventist History and theology.“ U *Advent Hope in Scripture and History*, Edited by V. Norskov Olsen, Washinhton, D.C.: Review and Herald Publishing Association, 1987. (pp. 173-190)

Prijevod: *Hinko Pleško*